

Sisäministeriölle

Oikeusministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Sisäministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikon asiasta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi monilta osin ulkomaalaislakia. Esityksen mukaan ehdotetut muutokset perustuvat pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman maahanmuuttopoliittisiin kirjauksiin, joilla pyritään tehostamaan laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden maasta poistamista, selkiyttämään ulkomaalaislain maasta poistamista koskevaa sääntelyä ja takaamaan kansallinen turvallisuus kaikissa tilanteissa.

Oikeusministeriö on pystynyt arvioimaan esitysluonnosta vain lausunnossa nimenomaisesti käsiteltyjen kysymysten osalta ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Yleistä

Oikeusministeriö toteaa aluksi, että ulkomaalaislakiin liittyvien muutosten kokonaisuutta on hyvin haastavaa arvioida, kun samanaikaisesti lausunnoilla on myös EU:n uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen (ns. pakti) täytäntöönpanoa koskeva hallituksen esitys, jossa ehdotetaan myös laajasti muutoksia ulkomaalaislakiin. Laajojen lainsäädäntökokonaisuuksien pilkkominen pienempiin osauudistuksiin on omiaan heikentämään myös eduskunnan edellytyksiä saada tarpeellisia tietoja ja kasvattavat riskiä uudistusten kokonaiskuvan hahmottamisesta (PeVL 20/2024 vp, kappale 12, ks. myös PeVL 30/2020 vp, s. 10).

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että esitysluonnoksen mukaan olisi suotavaa, että asiasta pyydetäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto. Lausumassa ei kuitenkaan perustella perustuslakivaliokunnan käsittelyn tarvetta eli esitystä on syytä tältä osin täsmentää. (ks. esim. PeVL 19/2024 vp, kappale 7, PeVM 2/2024 vp, kappale 9, PeVL 9/2023 vp, kappale 6)

Karkottamispäätösten täytäntöönpanokelpoisuuden nopeuttaminen

Esitysluonnoksessa ulkomaalaislain 200 §:ää ehdotetaan muutettavan siten, että kaikissa muissa kuin kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa tehty karkottamispäätös voitaisiin panna täytäntöön aikaisempaa nopeammin. Päätös voitaisiin panna täytäntöön aikaisintaan 30 päivän kuluttua päätöksen tiedoksiannosta. Jos asiassa olisi haettu täytäntöönpanon keskeyttämistä tai kieltämistä, päätöstä ei kuitenkaan saisi panna täytäntöön ennen kuin tätä asiaa koskeva hakemus on ratkaistu.

Postiosoite Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite Besöksadress

Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Ehdotetun pykäläluonnoksen säännöskohtaisten perusteluiden (s. 81) mukaan "[m]uutoksen tarkoituksena on tehostaa palautusten täytäntöönpanoa, kun jatkossa kaikki karkottamispäätökset voitaisiin panna täytäntöön aiempaa nopeammin. Toistaiseksi nopeampi täytäntöönpano on koskenut ainoastaan rikosten perusteella karkotettavia. Kuitenkin esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö on asunut Suomessa pitkään pysyväällä oleskeluluvalla, ja hänelle on muodostunut siteitä Suomeen, voi harkittavaksi tulla 147 a §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen paluun ajan pidentäminen esimerkiksi lapsen koulukäynnin johdosta." Myös yleisperusteluissa asiaa on perusteltu varsin niukasti: "Täytäntöönpanon automaattinen lykkääminen valitusprosessin aikana voi käytännössä tarkoittaa sitä, että karkotetulla henkilöllä on mahdollisuus jäädä Suomeen odottamaan valitusprosessin lopputulosta jopa vuodeksi tai kahdeksi. Täytäntöönpanoprosessi ja sen perusteella syntyvä oleskeluoikeus voi siis kestää pidempään kuin karkotettava on oleskellut siihen asti laillisesti maassa. Maasta poistamisen tehokkuuden näkökulmasta muutoksenhaun automaattisen lykkäävän vaikutuksen edellyttämistä voidaan tämän vuoksi pitää epätarkoituksenmukaisena. (s. 28)"

Oikeusministeriö nostaa tässä yhteydessä esiin, että perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että perus- ja ihmisoikeusherkässä sääntely-yhteydessä lainvalmistelun yksinomaisena tavoitteena ei tulisi olla vain käsittelyn nopeuttaminen ja tehostaminen. Perustuslain näkökulmasta olennaisia ovat oikeusturvaan ja yleensä käsittelyn asianmukaisuuteen liittyvät näkökohdat, etenkin kun huomoidaan, että kyse on erityisen haavoittuvassa asemassa olevista ihmisistä, joiden suhteen oikeusturvavaatimukset korostuvat. (PeVL 24/2016 vp, s. 4) On selvää, että yleisesti ottaen ehdotetut karkottamispäätösten täytäntöönpanoa koskevat säännökset jossain määrin heikentävät niiden kohteeksi joutuvien henkilöiden perustuslain 21 §:ssä säädettyä oikeusturvaa, ottaen huomioon, että mikäli henkilö ei hae täytäntöönpanokieltoa tai jos hallinto-oikeus ei sitä määrää, on henkilö jo karkotettu siinä vaiheessa, kun karkotuspäätöksestä tehty valitus ratkaistaan. Jatkovalmistelussa ehdotettujen muutosten syitä olisi siten syytä täsmentää.

Oikeusministeriö pitää kuitenkin oikeussuojan toteutumisen tehokkuuden kannalta välttämättömänä, että karkottamispäätöksen täytäntöönpanoon ei esityksessä ehdotetun mukaisesti voida ryhtyä ennen kuin 30 päivää on kulunut päätöksen tiedoksi antamisesta, eikä päätöstä saa panna täytäntöön, jos asiassa on haettu täytäntöönpanon keskeyttämistä tai kieltämistä, ennen kuin tähän hakemukseen on tehty päätös. Ratkaisu vastaa myös perustuslakivaliokunnan vuonna 2019 ulkomaalaislain muutoksen yhteydessä antamaa lausuntoa. (PeVL 18/2018 vp)

Oikeusministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että esityksessä karkottamispäätösten täytäntöönpanokelpoisuutta on arvioitu mm. sen kannalta, että valmistelun aikana saatujen tietojen mukaan mahdollisuus rikosperusteisen karkottamisen täytäntöönpanoon jo ennen valituksen ratkaisemista ei ole aiheuttanut merkittäviä oikeusturvaongelmia, mutta se on tehostanut palautusten täytäntöönpanoa. (s. 28) Esityksessä tulisi sen vaikutusten kokonaiskuvan ymmärtämisen kannalta kuvata millaisia oikeusturvaongelmia palautuksiin on liittynyt, vaikka niitä ei valmistelijoiden näkökulmasta katsottaisikaan merkittäviksi.

Edellä viitatussa yhteydessä perustuslakivaliokunta (PeVL 18/2018 vp) kiinnitti huomiota oikeusturvan näkökulmasta myös mm. sääntelyn selkeyteen. Ehdotetussa 200 §:ssä ei olisi enää viittausta lain 198 b §:ään, jossa säädetään täytäntöönpanoa koskevasta hakemuksesta ja sen tekemiseen liittyvistä määräajoista. Säännökseen voisi olla syytä lisätä takaisin viittaus lain 198 b §:ään sääntelykokonaisuuden ymmärtämiseksi.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan vastaavanlaisia täytäntöönpanon nopeuttamista koskevia muutoksia myös ehdotettuun uuteen 200 c §:ään ja muutettavaan 201 a §:ään. Kyseisissä pykälissä säädettäisiin unionin kansalaisen ja hänen perheenjäsenensä sekä Pohjoismaan kansalaisen maahantulon estämistä koskevan kääntämis- tai karkottamispäätöksen täytäntöönpanosta.

Säätämisyjärjestystä koskevissa perusteluluonnoksissa sääntelyn suhdetta perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaiseen palautuskieltoon on käsitelty erityisesti suhteessa karkottamiseen liittyvään päätöksentekoon. Oikeusministeriö korostaa tässä yhteydessä, että perustuslain 9 §:n 4 momentissa säädetty palautuskielto velvoittaa ehdottomana myös maasta poistamista täytäntöönpanossa. Perusoikeuskirjan 19 artiklan 2 kohta ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö (ks. mm. tuomio 4.9.2025, PPU (Adrar), asia C-313/25, kohta 62 ja 64) edellyttää, että palauttamiskielloa noudatetaan palauttamismenettelyn kaikissa vaiheissa.

Ulkomaalaisen henkilötuntomerkkien ottaminen (131 §)

Esitysluonnoksessa ehdotetaan ulkomaalaislain 131 §:ää muutettavaksi. Esitysluonnoksessa lain 131 §:ssä laajennettaisiin siten, että luetteloon lisättäisiin kolme uutta tilannetta, joissa poliisi tai rajatarkastusviranomainen saa henkilöllisyyden todentamiseksi, ulkomaalaisten maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua ja työntekoa koskevien asioiden käsittelyä, päätöksentekoa ja valvontaa varten ja valtion turvallisuuden suojaamiseksi ottaa ulkomaalaisesta sormenjäljet, valokuvan sekä muut henkilötuntomerkit. Pykäläluonnoksen mukaan edellä mainittuja henkilötuntomerkkejä voitaisiin jatkossa ottaa siten voimassa olevassa laissa säädettyjen tilanteiden lisäksi myös ulkomaalaisesta, jonka pääsy on eväty tai joka on määrätty maahantulokielloon tai jonka maassa oleskelun edellytyksiä selvitetään.

Laajennuksen tarvetta ei kaikilta osin ole kuitenkaan perusteltu riittävästi. Uuden säännösehdotuksen valossa henkilötuntomerkit voitaisiin ottaa jatkossa poliisin ylläpitämään rekisteriin ilmeisesti esimerkiksi myös tilanteessa, jossa kolmannen maan kansalaisen pääsy maahan on eväty vain matkustusasiakirjojen puuttuessa (viitaten Schengenin rajasäännöstön [Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/399 henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta unionin säännöstöstä] 6 artiklan 1 kohdan a-alakohtaan). Yleisperusteluissa tarvetta pääsyn epäämisen osalta on perusteltu lähinnä 6 artiklan 1 kohdan e-alakohdalla, jossa syyt liittyvät turvallisuusperusteisiin (s. 30).

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että ehdotettua laajennusta ei esitysluonnoksessa ole lainkaan käsitelty suhteessa henkilötietojen suojaan. Jatkovalmistelussa ehdotuksen suhdetta myös henkilötietojen suojaan on välttämätöntä arvioida.

Ennakollisen maahantulokiellon määrääminen (150 d §)

Esitysluonnoksen 150 d §:ään ehdotetaan säännöksiä ennakollisesta maahantulokiellosta kansallisen turvallisuuden perusteella. Pykälä mahdollistaisi maahantulokiellon määräämisen muualla kuin Suomessa oleskelevalle kolmannen maan kansalaiselle, jos on erittäin painavia syitä katsoa, että hän muodostaisi uhan kansalliseen turvallisuudelle.

Ulkomaalaislain 150 a § mahdollistaa maahantulokiellon määräämisen muualla kuin Suomessa oleskelevalle ulkomaalaiselle. Tässä yhteydessä maahantulokiello on

kuitenkin sidottu mm. jo olemassa olevaan prosessiin tai henkilöä koskevaan aikaisempaan lupahistoriaan. Kyseinen sääntely perustuu esitysluonnoksen perusteella suurilta osin EU-sääntelyyn. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esitysluonnoksessa ehdotettu ennakollinen maahantulokielto perustuisi ilmeisesti kansalliseen sääntelytarpeeseen, eikä kyse ole esimerkiksi EU-lainsäädännön edellyttämästä velvoitteesta, vaikkakin ehdotuksella on sen perusteluiden mukaan yhteisiä tavoitteita Schengen- ja EU-alueen turvallisuudesta huolehtimisessa.

Ehdotetun sääntelyn tarpeellisuuden ja välttämättömyyden arvioiminen ja perusteleminen kuuluu sisäministeriölle, eikä oikeusministeriö siten ota asiaan kantaa taroituksenmukaisuusharkinnan osalta. Ehdotetun sääntelyn kannalta olennaista on se, että ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa tulee perustuslain 9 §:n 4 momentin nojalla säätää lailla. Säännöksen lähtökohtana on kansainvälisen oikeuden voimassa oleva pääsääntö, jonka mukaan ulkomaalaisilla ei ole yleisesti oikeutta asettua toiseen maahan (HE 309/1993 vp, s. 52/I). Ehdotetussa sääntelyssä on kuitenkin kyse julkisen vallan käytöstä suhteessa kolmannen maan kansalaiseen, minkä vuoksi on olennaista, että hallintoasian osapuolen oikeudet ja hyvän hallinnon periaatteet turvataan myös ehdotetun sääntelyn osalta.

Ennakollisen maahantulokiellon määräämistä ja peruuttamista koskevia seikkoja

Ehdotetun 150 d §:n 2 momentin mukaan poliisi voisi määrätä maahantulokiellon suojelupoliisin, Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen esityksestä taikka omasta aloitteestaan. Esityksen perusteluiden mukaan ”mainitut turvallisuusviranomaiset voisivat toimittaa päätöksentekoa varten poliisille tiedustelutietoa, jonka perusteella poliisi pystyisi tekemään kyseisen päätöksen. [...] koska päätös ennakollisesta maahantulokiellosta voitaisiin tehdä ainoastaan kansallisen turvallisuuden uhan perusteella, olisi suojelupoliisi todennäköisin taho, jolla tällaista tietoa olisi ja joka esityksen maahantulokiellosta tekisi. Muita turvallisuusviranomaisia ei kuitenkaan ole perusteltua sulkea pois mahdollisina esityksen tekijöinä.” Oikeusministeriö pitää edellä mainittua perustelua varsin suppeana ja toteaa, että jatkovalmistelussa on olennaista perustella se, miksi myös muiden viranomaisten kuin suojelupoliisin tulisi voida esittää ennakollisen maahantulokiellon määräämistä.

Pykäläluonnoksen 5 momentin mukaan poliisi voisi peruuttaa määräämänsä maahantulokiellon kokonaan tai osittain. Jos ennakolliseen maahantulokieltoon määrätty kolmannen maan kansalainen hakee oleskelulupaa Suomeen, myös Maahanmuuttovirasto voi peruuttaa maahantulokiellon kokonaan tai osittain saatuaan poliisin lausunnon. Ehdotetun säännöksen säännöskohtaisten perusteluiden mukaan ”Maahantulokiellon peruuttaminen osittain voisi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, jos henkilölle on määrätty toistaiseksi voimassa oleva maahantulokielto, joka olosuhteiden muuttumisen vuoksi olisi kohtuullista muuttaa määräaikaiseksi. Ennakollisen maahantulokiellon peruuttamista harkittaessa olisi otettava huomioon se, että henkilöä ei ole sitä määrättäessä kuultu eikä todennäköisesti myöskään 146 §:n mukaista kokonaisharkintaa ole ollut mahdollista tehdä. Tarvittaessa koko Schengen-alueeseen kohdistuva maahantulokielto tulisi muuttaa kansalliseksi.”

Esitysluonnoksen perusteella jää epäselväksi, onko päätöksen perusteena olevien edellytysten olosuhteiden muuttumista tarkoitus arvioida myös oma-aloitteisesti viranomaisen toimesta? Vai onko tarkoituksena esimerkiksi, että maahantulokiellon edellytyksiä arvioidaan vastaavasti SIS-tarkastelujakson yhteydessä? Perusteluluonnosten mukaan (s. 9) mukaan ”SIS-rajatarkastusasetuksen 39 artiklassa säädetään SIS-järjestelmään kyseisen asetuksen nojalla tallennettujen kuulutusten tarkistusjaksosta. Kuulutuksia saadaan säilyttää ainoastaan sen ajan, joka on tarpeen

niihin tarkoituksiin, joita varten ne on tehty. SIS-järjestelmässä kuulutuksen tehneen jäsenvaltion on kolmen vuoden kuluessa kuulutuksen tekemisestä tarkistettava, onko sitä tarpeen säilyttää. Jos kuulutuksen perustana olevassa kansallisessa päätöksessä kuitenkin määrätään pitempi voimassaoloaika kuin kolme vuotta, kuulutusta on tarkasteltava uudelleen viiden vuoden kuluessa. Kukin jäsenvaltio voi tarvittaessa säätää lyhyemmästä tarkistusjaksosta kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti.”

Säännösehdotus lähtee siitä, että maahantulokiello määrättäisiin enintään 15 vuoden määräajaksi. Jos kolmannen maan kansalaisen katsotaan muodostavan ilmeisen vakavan uhan kansalliselle turvallisuudelle, hänelle voidaan kuitenkin määrätä toistaiseksi voimassa oleva maahantulokiello. Maahantulokiello tulee voimaan välittömästi päätöksen tekemisen jälkeen. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota, että maahantulokiellossa olisi siten kyse mahdollisesti hyvinkin pitkistä ajoista. Jatkovalmistelussa tulisi siten selvittää, miten maahantulokiellon edellytyksiä arvioidaan kiellon voimassaolon aikana.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että ehdotuksessa Maahanmuuttovirasto voisi peruuttaa poliisin määräämän maahantulokiellon. Vaikkakin kiellon peruuttamisen edellytyksenä olisikin aina poliisin lausunto, vaikuttaisi olevan asianmukaisempaa, että kiellon asettanut viranomainen on myös se taho, joka voisi sen peruuttaa. Kiellon asettanut viranomainen on aina asiantuntevin viranomainen arvioimaan vastaavasti kiellon edellytysten täyttymistä myös kiellon peruuttamisessa.

Maahantulokielloon asetetun oikeusturvaedellytykset

Perustuslaista (9 § 4 mom.) johtuvan lailla säätämisen vaatimuksesta voidaan perusoikeusuudistuksen mukaan johtaa "paitsi syrjinnän ja mielivallan kiello ulkomaalaisten kohtelussa myös vaatimus maahan pääsyä ja maassa oleskelua koskevien perusteiden ja päätöksentekomenettelyjen sääntelemisestä siten, että hakijoiden oikeusturva taataan" (HE 309/1993 vp, s. 52/I). (PeVL 20/2024 vp, kohta 3) Perustuslain 21 §:n 2 momentissa säädetyn mukaisesti käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut hyvän hallinnon takeet tulee turvata lailla.

Esitysluonnoksen perusteella vaikuttaa siltä, ettei ole täysin selvää, miten oikeusturvaedellytykset maahantulokiellon osalta toteutettaisiin. Ongelmat näyttäivät linkittyvän erityisesti maahantulokiellon tiedoksianto koskevaan menettelyyn.

Ehdotetun 150 d §:n 4 momentin mukaan maahantulokiello tulee voimaan välittömästi päätöksen tekemisen jälkeen. Samalla esitysluonnoksessa todetaan, että ”käytännössä on mahdollista, että henkilö saisi tiedon maahantulokiellosta vasta pyrkiessään myöhemmin Suomeen tai Schengen-alueelle hakemalla viisumia tai oleskelulupaa. Tällöin hänellä olisi yhteys viranomaisiin, jolloin maahantulokielloa koskeva päätös voitaisiin antaa hänelle tiedoksi ja hänellä olisi mahdollisuus valittaa maahantulokielloa koskevasta päätöksestä normaalin muutoksenhakuajan puitteissa.” (s. 89)

Edelleen huomioitavaa on se, että maahantulokiellon vaikutukset ulottuisivat laajasti henkilön oikeuteen saapua myös muualle kuin Suomeen. Esitysluonnoksen perusteella ennakkolisesta maahantulokiellosta tehtäisiin ilmeisesti ainakin tietyissä tapauksissa myös maahantulokieltokuulutus Schengen-alueen yhteiseen SIS-järjestelmään? Sivulla 38 todetun mukaisesti ”Schengen-valtioiden edustustot eivät lähtökohtaisesti myönnä Schengen-viisumia tai oleskelulupaa sellaiselle kolmannen

maan kansalaiselle, joka on määrätty maahantulokieltoon SIS-järjestelmässä.” Esitysluonnoksen perusteluiden mukaan SIS-järjestelmään tehtävästä kuulutuksesta ilmoitetaan niille kolmansien maiden kansalaisille, josta on tehty SIS-järjestelmään kuulutus. Tietyissä tapauksissa tiedonantovelvoitteesta voidaan kuitenkin poiketa. (s.10) Tämä voisi kaikeksi tarkoittaa, että henkilö voisi mahdollisesti olla vuosiakin tiedostamatta, että hänelle on asetettu maahantulokielto, joka mahdollisesti kattaa koko Schengen-alueen?

Esitysluonnoksessa kuvattua lähtökohtaa siitä, että tiedoksianto annettaisiin vasta silloin, kun kyseinen henkilö pyrkisi Suomeen (mm. s. 73), voidaan pitää ongelmallisena. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että maahantulokieltoa koskevan päätöksen (joka olisi voimassa heti ja joka näin ollen luo välittömiä oikeusvaikutuksia) ja mahdollisen maahantulon pyrkimisen välillä, jolloin päätös annettaisiin mahdollisesti vasta tiedoksi, voisi olla huomattaviakin aikoja.

Päätöksen tiedoksianto on olennainen osa hallintoasian käsittelyä ja siihen kuuluva muutoksenhakuoikeuden toteuttamista. Esitysluonnoksen perusteluiden valossa vaikuttaa siltä, että tiedoksiantoa koskevat kysymykset olisivat osin vielä yhä arvioitavana. Ehdotetun 150 d §:n perusteluiden mukaan *”maahantulokieltoa koskeva päätös voitaisiin antaa tiedoksi yleistiedoksiannolla, mutta yleistiedoksiannon soveltumista tämänkaltaisiin tilanteisiin ja sen käytön mahdollistamista tulisi arvioida tarkemmin muun muassa muissa Schengen-valtioissa käytössä olevien ratkaisuja pohjalta”*. Jatkovalmistelussa tulisi täsmentää muun ohella tiedoksiantoon liittyvät kysymykset. Näkökulma korostuu entisestään, kun ehdotuksella on tarkoitus kategorisesti poiketa myös kuulemisvelvoitteesta. Oikeusturvan toteutumisesta varmistuminen on keskeistä myös sääntelyn hyväksyttävyyden näkökulmasta.

Esityksen jatkovalmistelussa tulisi kuvata ehdotetun suhdetta perustuslain 21 §:ssä sääntelyyn tarkemmin. Mm. tiedoksiannolla on olennainen vaikutus siihen, miten asianosaisen oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin toteutuu. (esim. PeVL 9/2010 vp).

Ehdotettuun 150 d §:ään liittyviä muita huomioita

Pykälä sisältää erityisen rajauksen ulkomaalaislain 145 §:n kuulemisesta koskevasta velvoitteesta. Samalla 145 §:ään ehdotetaan toisaalta uutta muuta rajausta. Selvyyden vuoksi voisi olla tarpeen yhdistää kaikki 145 §:ää koskevat rajaukset itse kuulemisesta koskevaan pykälään, koska lähtökohta ilmeisesti myös 150 d §:n osalta olisi se, että tiettyjä 9 luvun säännöksiä (mm. kokonaisharkinta?) sovellettaisiin myös ennakkollisen maahantulokiellon osalta?

Lain johdonmukaisuuden näkökulmasta voisi olla syytä käyttää samanlaisia muotoiluja vastaavissa säännöksissä. Esimerkiksi 150 d §:n 4 momentissa säädetään, että maahantulokielto tulee voimaan välittömästi päätöksen tekemisen jälkeen, kun taas ehdotetussa 150 b §:ssä säädetään maahantulokiellon voimassaolon alkamisajankohdasta.

Muita esitykseen liittyviä huomioita

Esitysluonnoksen mukaan ulkomaalaislain 166 §:ää muutettaisiin. Ehdotuksen mukaan *oleskeluoikeuden rekisteröinti tai oleskelukortti raukeaa, kun viranomainen on päättänyt sen, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti, maasta karkottamisesta, tai kun hän saa Suomen kansalaisuuden*. Säännöskohtaisten perusteluiden mukaan pykälää muutettaisiin siten, että oleskeluoikeuden

rekisteröinti tai oleskelukortti raukeaisi, kun viranomainen tekee päätöksen ulkomaalaisen maasta karkottamiseksi. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettu säännös muodostuu hyvin vaikealukuiseksi. Jatkovalmistelussa säännöstä olisi syytä kehittää tältä osin, esimerkiksi jakamalla raukeamista koskevat edellytykset kohdittain.

Esitysluonnoksessa ulkomaalaislain 150 a §:ää ehdotetaan laajennettavan kattamaan myös muut kuin ulkomaalaislain nojalla myönnetyt oleskeluluvat. Samalla viittaukset ulkomaalaislain peruuttamisperusteisiin korvattaisiin yleisemmällä viittauksella luvan peruuttamiseen ”vilpillisen tai rikollisen toiminnan perusteella tai siitä syystä, että hän on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle, yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansalliselle turvallisuudelle.” Viranomaisten toimivaltaperuste on viime kädessä oltava aina kytkettävissä lainsäädäntöön hallinnon lakisidonnaisuuden mukaisesti. Säännösluonnos ehdotetussa muodossaan muodostaa säännöksestä varsin irrallisen ja tulkinnanvaraisen kokonaisuuden suhteessa ulkomaalaislain ja muiden säännöksessä tarkoitettujen lakien mukaisiin oleskeluluvan peruuttamista koskeviin perusteisiin. Myös lainsäädännön kokonaisuuden ymmärrettävyyden vuoksi säännöksessä olisi aiheellista viitata nimenomaisesti niihin lainkohtiin, joista kyseisessä säännöksessä olisi kyse.

Osastopäällikkö

Johanna Suurpää

Neuvotteleva virkamies

Heidi Mäntylä

VN/30556/2024-OM-27

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: